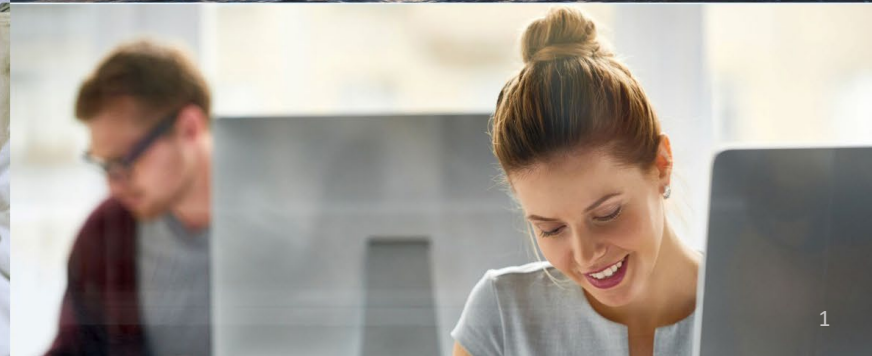

Frontfagsmodellutvalget

Overrekkelse 15.12.2023

Frontfagsmodellutvalget:

Utvalgsleder: Professor Steinar Holden, UiO

Arbeidstakerorganisasjonene:

- Sjeføkonom Roger Bjørnstad, LO
- Forhandlingssjef Klemet Rønning-Aaby, UNIO
- Sjeføkonom Merete Onshus, YS
- Forhandlingssjef Anette Bjørlin Basma, Akademikerne

Arbeidsgiverorganisasjonene:

- Sjeføkonom Øystein Dørum, NHO
- Sjeføkonom Torbjørn Eika, KS
- Sjeføkonom Lars Eivind Haartveit, Virke
- Utviklingsdirektør Anne Turid Wikdahl, Spekter

Departementene:

- Avdelingsdirektører Arent Skjæveland (FIN)
- Sigrid Russwurm (AID)
- Ragnar Ihle Bøhn (KDD)

Uavhengige eksperter:

- Sjeføkonom Kjersti Haugland, DNB
- Forskningskoordinator Kristine Nergaard, Fafo
- Professor Hildegunn Stokke, NTNU
- Professor Ragnar Nymoen, UiO

Utvalgets mandat I

Utvalget skal

- Se på hvordan lønnsdannelsen, i samspill med den økonomiske politikken, kan bidra til en balansert utvikling i norsk økonomi, med høy sysselsetting og god konkurransevne.
- Ha som utgangspunkt at frontfagsmodellen videreføres.
- Drøfte hvordan frontfagsmodellen skal praktiseres for å møte utfordringene vi står overfor, samt vurdere om det er utviklingstrekk som kan svekke oppslutningen om og troverdigheten til frontfagsmodellen.

Utvalgets hovedkonklusjoner

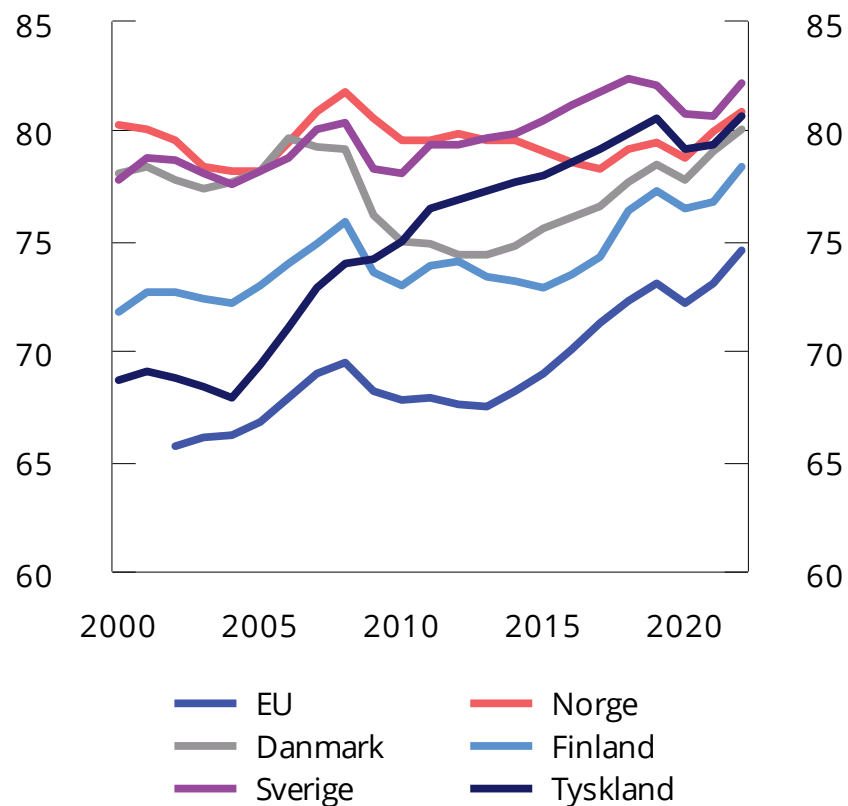
- Det inntektspolitiske samarbeidet og samspillet i den økonomiske politikken har bidratt til en god og balansert utvikling i norsk økonomi
- Frontfagsmodellen innebærer at lønnsveksten i industrien fungerer som en norm for lønnsveksten i andre deler av økonomien
- Det er iboende interessekonflikter i lønnsdannelsen og de spenninger dette skaper forsterkes ved store og uventede omveltninger i økonomien
  - Koordinert lønnsdannelse gjennom frontfagsmodellen særlig viktig i slike tider
- Utvalget slutter opp om frontfagsmodellen
  - Akademikerne og Unio støtter frontfagsmodellen, men
  - Akademikerne ønsker mindre styring av lokal lønnsdannelse
  - Begge ønsker større fleksibilitet i den økonomiske rammen

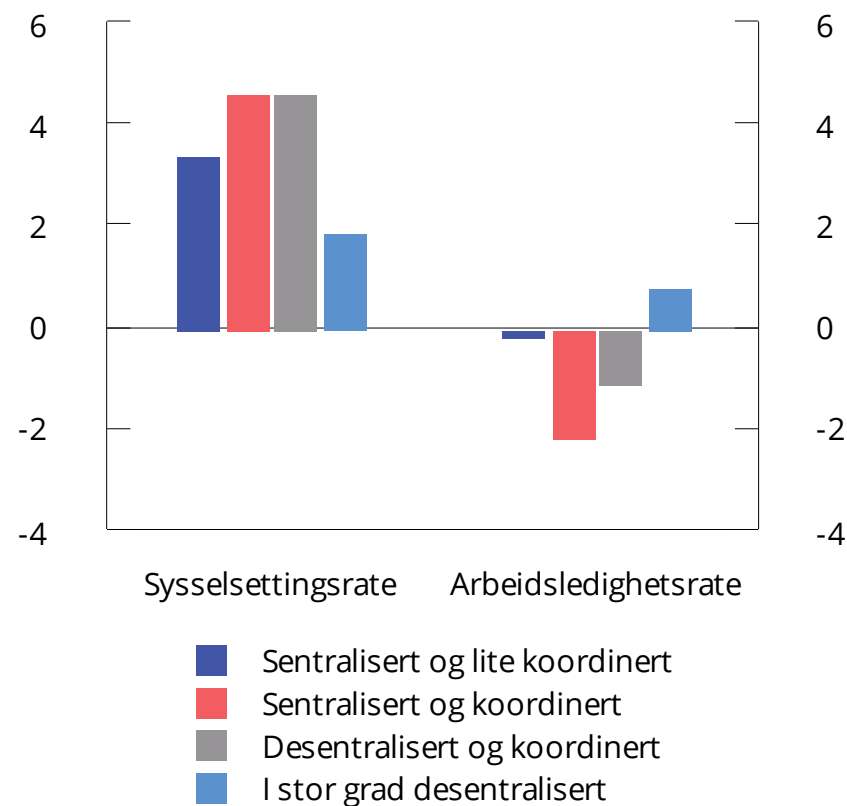
Det inntektspolitiske samarbeidet og samspillet i den økonomiske politikken har bidratt til...

Høy sysselsetting og lav arbeidsledighet

Sysselsatte målt som pst. av befolkningen. 20-64 år

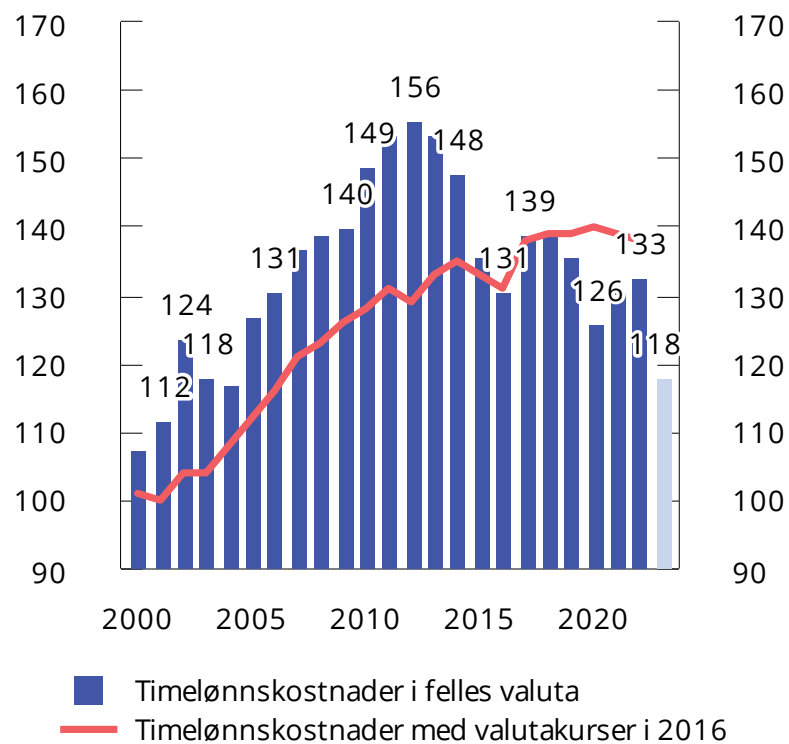

System for lønnsdannelse og effekt på sysselsetting og arbeidsledighet. Avvik i prosentenheter i forhold til et system med helt desentralisert lønnsdannelse.

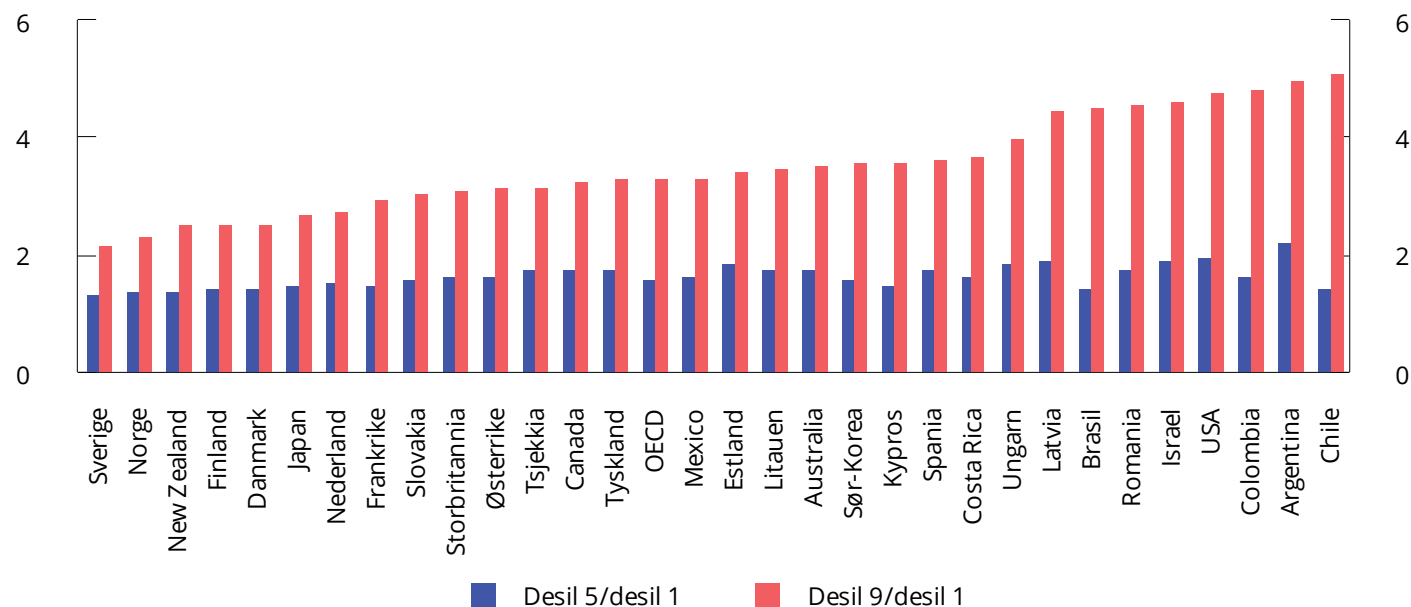

... en tilstrekkelig god kostnadsmessig konkurransevne og jevnere inntektsfordeling

Timelønnskostnader i industrien i Norge i forhold til industrien hos handelspartnerne i EU i felles valuta.

Lønsspredning i OECD-land

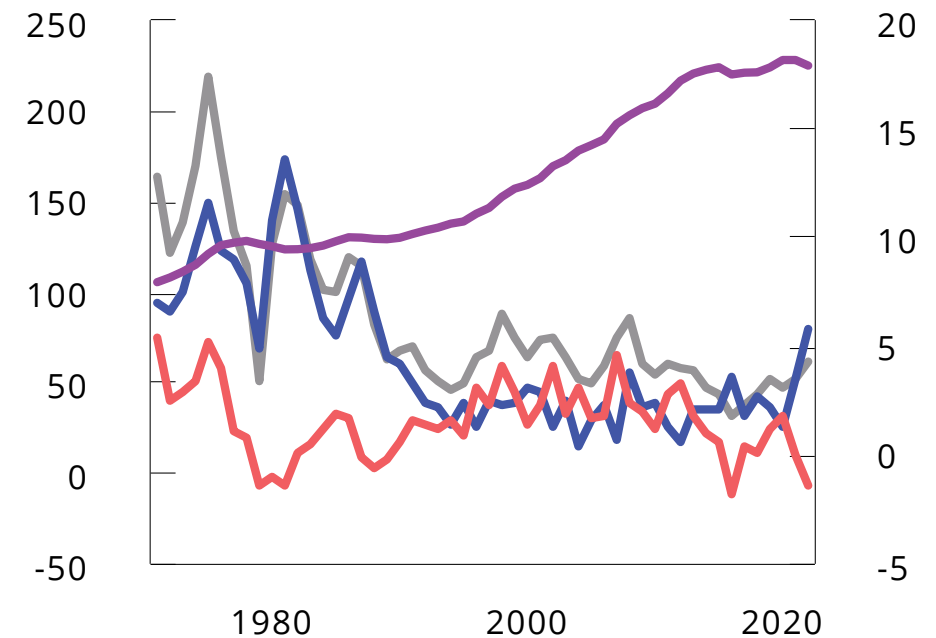
Tall fra 2021. Tall for Tyskland fra 2020.
Kilde: OECD.

Høy prisvekst gir utfordringer for partene i arbeidslivet og den økonomiske politikken

- Lønnsdannelsen motvirker at lønnsprisspiraler får feste
  - Minsker behov for innstramming
  - Ikke samme lønnsvekst som på 1970-tallet
- Viktig at økonomisk politikk praktiseres fleksibelt for å opprettholde et høyt sysselsettningsnivå
- Politikken må utformes slik at inflasjonen kommer ned på målet innen rimelig tidshorisont
- Den svake kronekursen forsterker utfordringene

Høy prisvekst gir mindre utslag i lønnsveksten enn på 1970-tallet

— Årslønnsvekst, h.a.
— Prisvekst, h.a.
— Reallønnsvekst, h.a.
— Reallønn, indeks, 1970=100, v.a.

Pris-
Kil

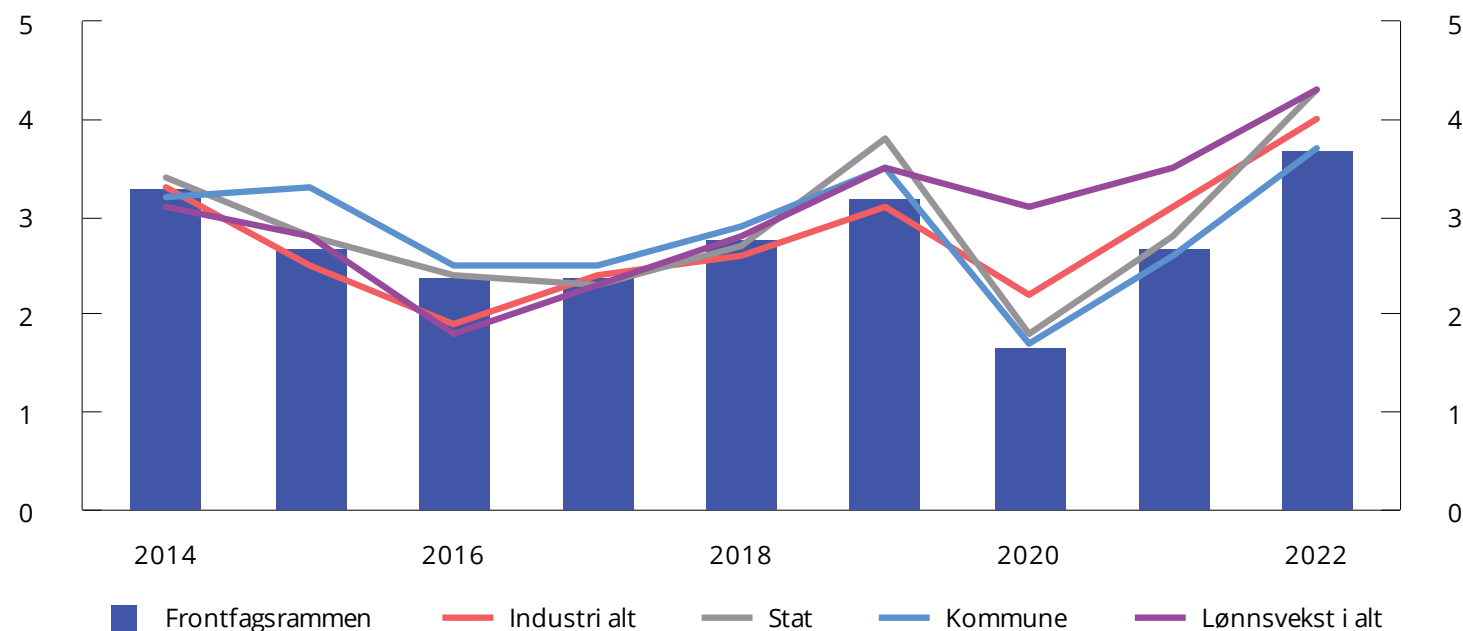

Frontfagsmodellen innebærer at samlet lønnsvekst i industrien er normgivende for lønnsveksten i resten av øk

- NHO, i forståelse med LO, gir en troverdig ramme for den samlede lønnsveksten i industrien
  - Norm, verken gulv eller tak
- Høy treffsikkerhet samlet
- De siste tre årene 0,3-0,5 prosentenheter høyere enn rammeanslaget
- Spenninger i offentlig sektor
- Viktig å praktisere tilstrekkelig fleksibelt til at evt. systematiske skjevheter kan rettes opp over tid

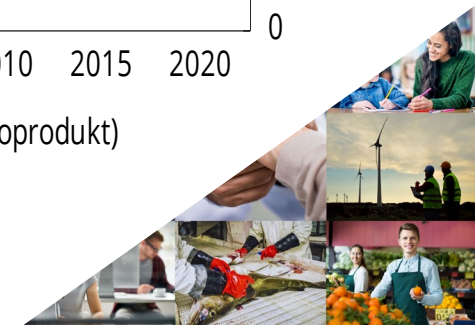
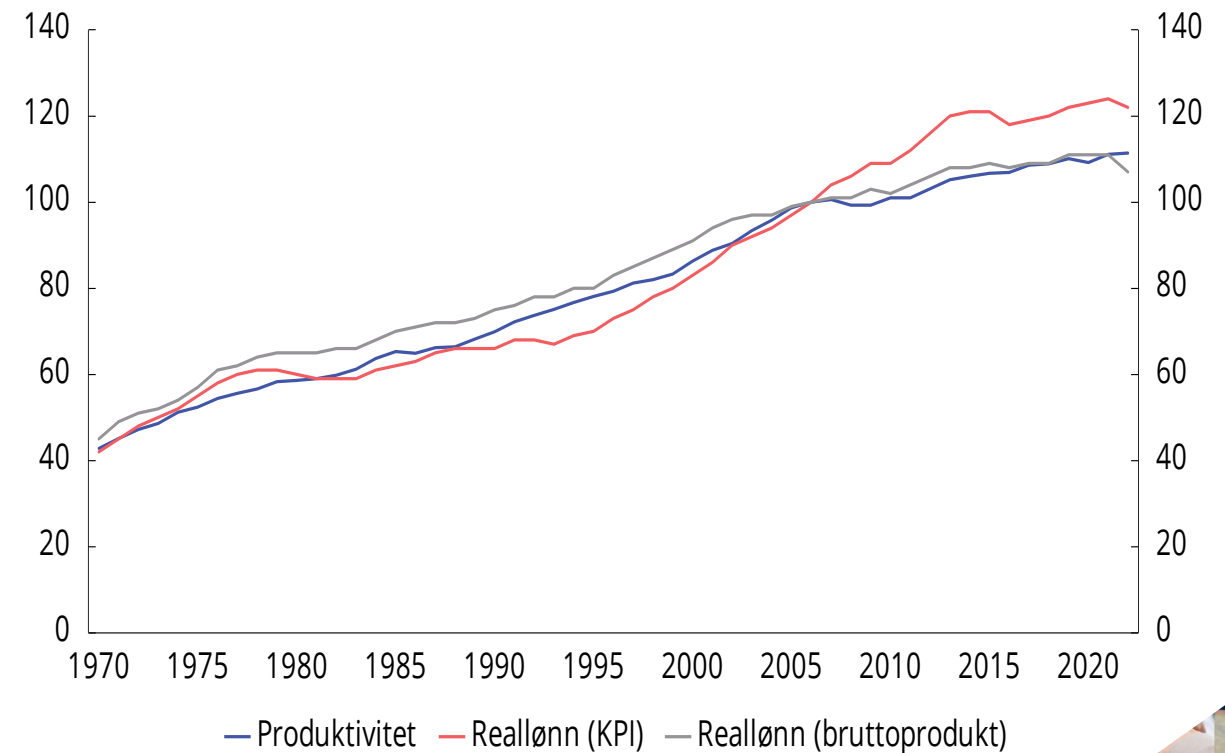
Frontfagsrammen og faktisk prosentvis endring i årslønningen i sentrale forhandlingsområder

Lav produktivetsvekst og omstilling kan gi mindre rom for reallønnsvekst

- Det kan gi økte spenninger og høyere konfliktnivå
- En koordinert lønnsdannelse gjennom frontfagsmodellen vil være godt egnet til å håndtere en slik situasjon
- Oppslutningen om frontfagsmodellen forutsetter at alle parter over tid oppnår et akseptabelt utfall

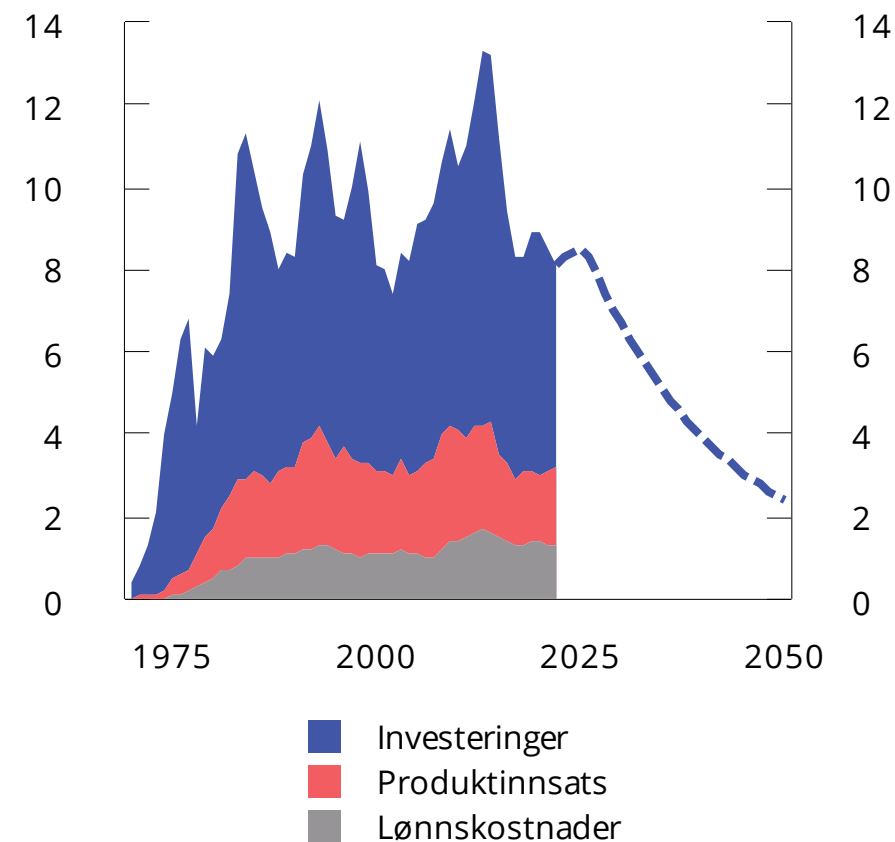
Utvikling i reallønninger og produktivitet i fastlandsøkonomien

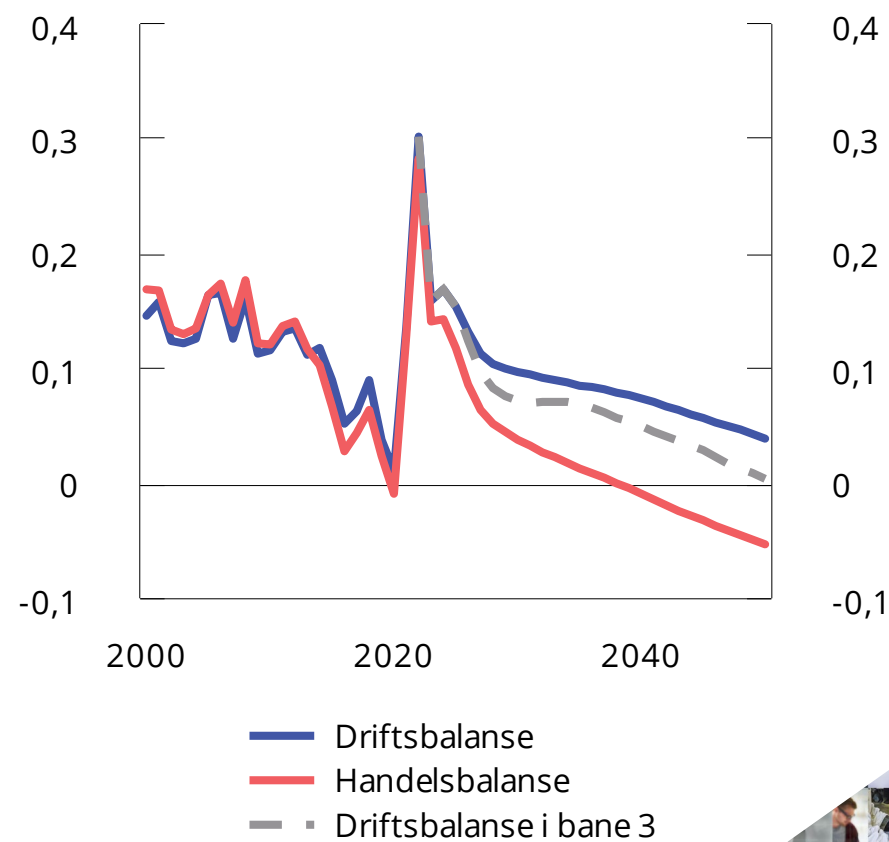
En gradvis og jevn utfasing av petroleumsvirksomheten vil trolig gi begrensete omstillingskostnader

- En raskere utfasing kan bli større og mer belastende.

Etterspørselen fra petroleumsvirksomheten

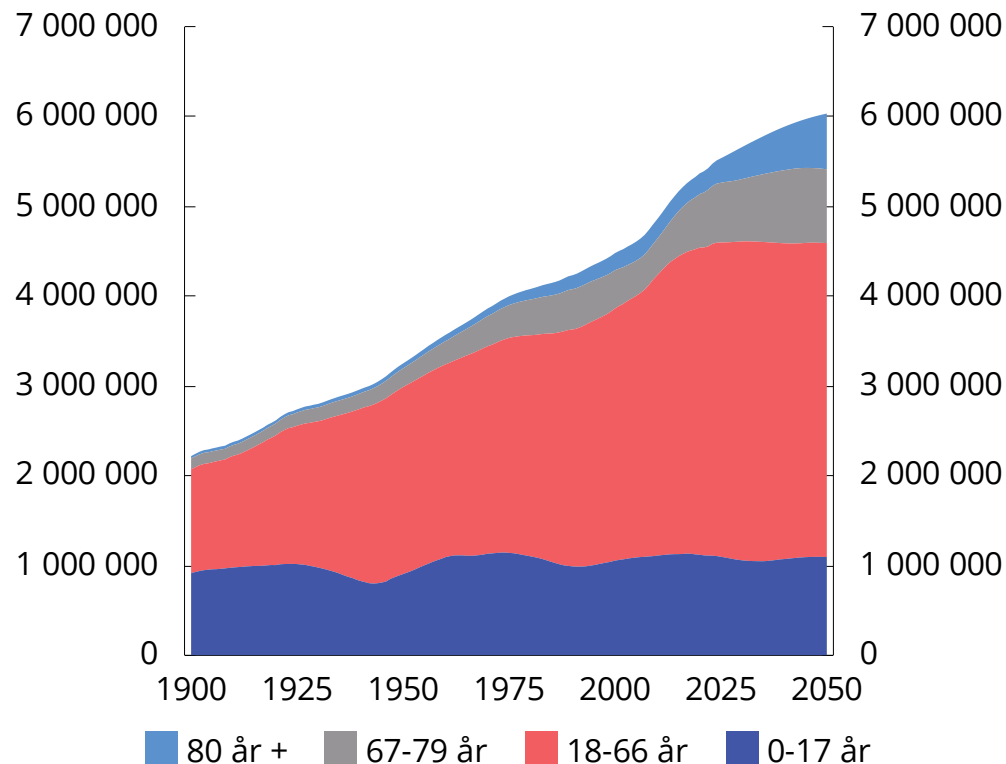

Handelsbalanse og driftsbalanse overfor utlandet, andel av BNP
Driftsbalanse v/raskere nedbygging av petroleumsvirk. (bane 3)

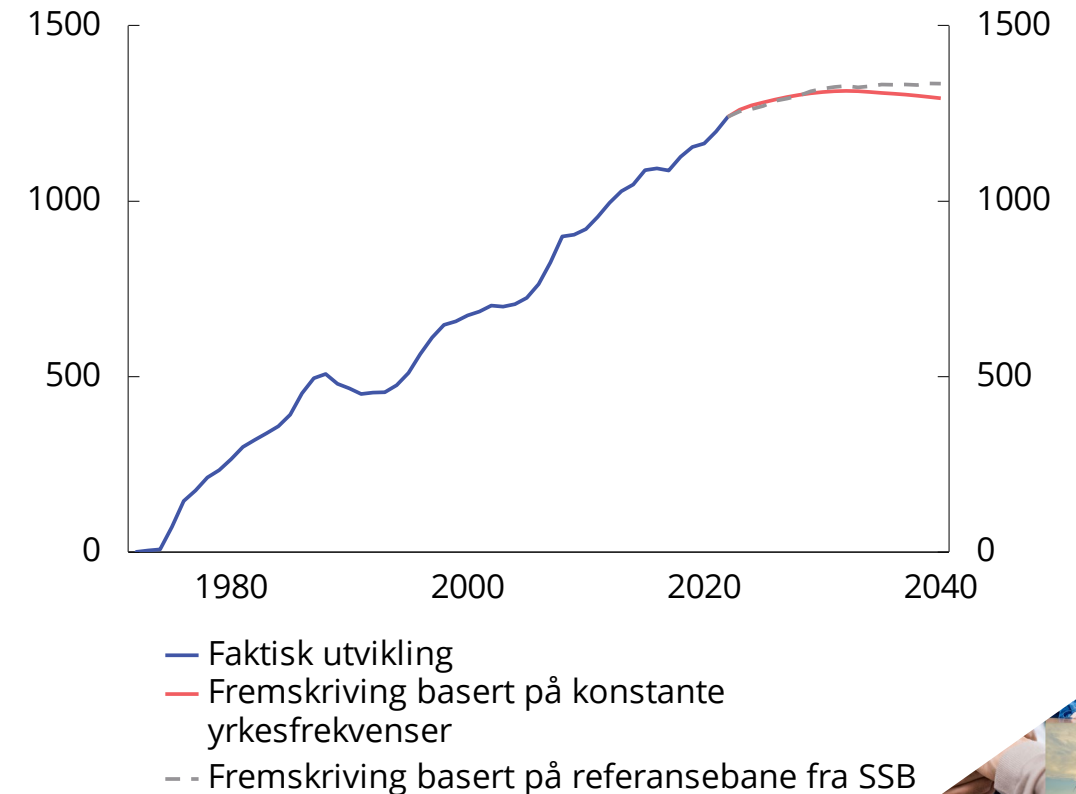

Lavere vekst i arbeidstilbudet og økte omsorgsbehov kan gi økt knapphet på arbeidskraft – da må arbeidskraften forvaltes godt

Norges befolkning etter alder. Faktiske tall frem til 2022 og fremskrevet basert på SSBs befolkningsfremskrivninger

Utvikling i arbeidsstyrken

Høy verdiskaping og gode tjenester krever effektiv allokering av arbeidskraften

- Frontfagsmodellen innebærer at lønnsveksten i store forhandlingsområder er om lag den samme over tid
  - Gunstig for å dempe konflikter i lønnsdannelsen, men gir samtidig mindre rom for lønn som mekanisme til å endre fordelingen av arbeidskraft
- Lønnsdannelsen må være fleksibel nok til å understøtte en effektiv allokering av arbeidskraften
- Utvalget mener at slik frontfagsmodellen er blitt praktisert etter Holden III-utvalget, foreløpig gir tilstrekkelig rom og fleksibilitet til å kunne møte utfordringene

Oppsummering

- Det inntektspolitiske samarbeidet og samspillet i den økonomiske politikken har bidratt til en god og balansert utvikling i norsk økonomi over tid
  - Lønnsveksten i industrien gir en norm for lønnsveksten i andre deler av økonomien
- Det er iboende interessekonflikter i lønnsdannelsen og de spenninger dette skaper forsterkes ved store og uventede omveltninger i økonomien
  - Koordinert lønnsdannelse gjennom frontfagsmodellen særlig viktig i slike tider
- Utvalget slutter opp om frontfagsmodellen
  - Lønnsdannelsen må være fleksibel nok til å understøtte en effektiv allokering av arbeidskraften
  - Praktisering etter Holden III-utvalget gir foreløpig tilstrekkelig rom og fleksibilitet til å kunne møte utfordringene
- Mindretallsmerknad fra Akademikerne og Unio
  - Støtter frontfagsmodellen, men ønsker større fleksibilitet og mindre styring (bare Akad.)

Frontfagsmodellutvalget

Overrekkelse 15.12.2023

